

[Otto Donner]

1/2 12-6
21

OM

STÄNDERNAS RÄTT

TILL DELTAGANDE I

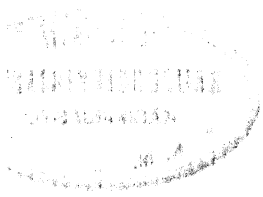
SKOLLAGSTIFTNINGEN.

HELSINGFORS,

FINSKA LITTERATURSÄLLSKAPETS TRYCKERI, 1881.

26 10 519-72

Från flera håll har undertecknad uppmanats att i ett sammanhang offentliggöra de artiklar rörande skollagstiftningen och skolans ställning i Finland, hvilka senaste vår offentliggjordes i Morgonbladet, äfvensom utdrag ur de deremot polemiserande uppsatserna i F. A. T. En omarbetning skulle väsentligen förkortat det hela och gifvit framställningen en mera sammanhängande och objektiv karakter. För att dock undvika möjliga inkast om förbiseenden och utelemningar af vigt ur motpartens framställning, är hela polemiken å begge sidor fullständigt och ordagrant aftryckt, endast tillökt med en slutuppsats från undertecknads sida, alldenstund jag under en längre tids vistelse i utlandet icke hade kännedom om de sista artiklarna i F. A. T. Den särskilda polemik tidskriften Valvoja samt Morgonbladet fört mot Allmänna Tidningens redaktör har af naturliga skäl här ej upptagits, liksom ej heller en skolmans protest mot uttalandena om landets skollärare; de lågo utom den konstitutionela tvistefrågan.

Helsingfors den 12 Oktober 1881.

O. D.

10519-72

Skolfrågan i Finland.

I.

(Morgonbladet för den 14 April 1881.)

En blick på den vexlande omgestaltningen af vårt allmänna undervisningsväsende hvad de högre läroanstalterna beträffar utvisar ett sällsamt och sorgligt tillbakaskridande från de grundsatser, hvilka vid utbildningen af vårt närvarande statsskick gjorde sig gällande, exempelvis under Gustaf II Adolfs upplysta regering, äfvensom under hans efterföljare.

Ända från reformationstiden erhöilo lärostandets främste representanter, biskoparne, ett afgörande inflytande vid uppgörandet af kyrko- och skol-ordning, ett inflytande, som under Gustaf Adolf öfverflyttades på lärostandet i dess helhet, men snart öfvergick till hela folkrepresentationen. I riksdagsbeslutet af 29 juli 1634 uppdrogo ständerna åt regeringen, att med Riksens råd samt biskoparne och klerkeriet förena sig om nya kyrko- och skolordningar för hela riket, hvilka derefter finge blifva gällande, till dess de på en följande allmän riksdag vidare kunde öfverses och erhålla laga kraft. På grund af sitt sålunda erhållna uppdrag sammankallade regeringen representanter af presterskapet, hvilka utom förslag till inrättande af nya läroanstalter, deribland äfven en akademi i Åbo och en i

Linköping, hvardera med nio till tio professorer, äfven inlemnade förslag till ny skolordning. Dessa förelades nu ständerna, dervid preteståndet antog den nya skolordningen, hvilken derefter upptogs i riksdagsbeslutet af 20 mars 1649. För kort tid ersattes denna af en skolordning under Karl XI, till dess ständerna vid 1724 års riksdag antogo en för dem då förelagd ny allmän skolordning, hvilken fortfor att till sina hufvuddrag tillämpas i Finland ända tills den på administrativ väg tillkomna skolordningen af 1843 trädde i gällande kraft.

Sålunda hade alltifrån den tid folkrepresentationen erhöll sin närvarande utbildning denna i mer eller mindre omfattande grad deltagit i lagstiftningen rörande de offentliga läroanstalternas antal och fördelning öfver landet samt dessas inre organisation. Det var blott en följd af vårt statslifs allmänna dvala under förra hälften af århundradet, att äfven skolväsendets gestaltning öfvergick till regeringen ensam. Följderna af detta sakernas nya tillstånd dröjde ej heller att snart visa sig. Medan frihetstidens statsmän, hvilka dock på alla områden af inre utveckling inslogo nya banor och kraftigt befrämjade den ekonomiska och „praktiska“ riktningen i studier och uppfostran, lemnade grunderna för undervisningsväsendet orubbade, medan „upplysningens tidehvarf“, som enligt sin rationalistiska uppfattning ogillade mångt och mycket af det dittills inlärdas vetandet, dock hyste betänkligheter vid att ombilda sjelfva skolan, visade vårt århundrades öfverallt herrskande embetsmannavälde ingen tvekan att omforma skolan efter sin för stunden rådande uppfattning. Genom 1841 och 1843 års förordningar bestämdes, att läroverken i Finland skulle bestå af *lägre elementarskolor, högre elementarskolor, gymnasier* och